38. సాద్ సూరా

పరిచయం

ఈ సూరా మక్కా కాలానికి చెందినది. ఇందులో 88 ఆయతులు ఉన్నాయి. ఈ సూరా ముఖ్యంగా ఏకదైవారాధన, ప్రవక్తల పరంపర, దైవవాణి అవతరణ, మరణించిన తర్వాత మళ్ళీ లేపబడడం వంటి మౌలిక విశ్వాసాల గురించి నొక్కి చెప్పింది. ఈ సూరా మొదటి ఆయతులోని 'సాద్' అనే అక్షరాన్నే దీనికి పేరుగా పెట్టడం జరిగింది. ఈ పొడి అక్షరానికి సంబంధించిన అర్థం అల్లాహ్‌కే తెలుసు. అయితే ఈ పొడి అక్షరాన్ని వాడడాన్ని గురించి ఖుర్‌ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు భిన్న విధాలుగా వ్యాఖ్యానించారు. అవిశ్వాసులు ఒకేఒక్క దేవుడిని విశ్వసించేలా నచ్చచెప్పడానికి, వారు ఆరాధించే కుహనా దేవుళ్ళను విడిచి పెట్టేలా చేయడానికి, దివ్యఖుర్‌ఆన్ దేవుని వచనమనీ, దేవుని తరఫున అవతరించిన హితబోధ అని వారు తెలుసుకునేలా చేయడానికి, ముహమ్మద్ (సఅసం) దేవుని ప్రవక్త అనీ వారు గ్రహించేలా చేయడానికి ఈ సూరా ప్రయత్నిస్తూ, ఏకదైవారాధనా సూత్రాన్ని ప్రముఖంగా ప్రస్తావించింది.

ఈ సూరాలో దేవుని ఏకత్వం గురించి నొక్కి చెప్పడం జరిగింది. ఆయనే సమస్తాన్ని సృష్టించాడు, అందరి పోషకుడు ఆయనే. విశ్వప్రభువు అయిన ఆయన్నే ఆరాధించాలని ఈ సూరా గట్టిగా ప్రబోధించింది. మానవాళి పట్ల షైతాన్ శత్రుత్వం గురించి ఈ సూరాలో గుర్తుచేయడం జరిగింది. షైతాన్ నిరంతరం ప్రజలను తప్పుదారి పట్టించడానికి ప్రయత్నిస్తుంటాడు. రుజుమార్గం వదిలి దారితప్పేలా చేయాలని చూస్తుంటాడు. అల్లాహ్ పట్ల అవిశ్వాసం ప్రదర్శించేలా ప్రోత్సహిస్తుంటాడు. మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) కేవలం హెచ్చరిక చేసేవారు మాత్రమేననీ ఈ సూరా తెలియజేసింది. స్వర్గవనాలలోని సంతోషం గురించి, నరకాగ్ని కీలల బీభత్సం గురించి ఇందులో ప్రస్తావించడం జరిగింది. ఏకదైవారాధనకు కట్టుబడి మంచిపనులు చేసిన వారికి శాశ్వతమైన స్వర్గవనాలు లభిస్తాయని ఇందులో చెప్పడం జరిగింది. స్వర్గం దైవానుగ్రహం వల్ల లభించే సుందరప్రదేశం. అన్ని విధాల ఫలాలు, అన్ని రకాల పానియాలు పుష్కలంగా లభించే ప్రదేశం. శీలవతులైన భార్యలు, విశ్రమించడానికి సౌకర్యవంతమైన ఆసనాలు వారికి అక్కడ లభిస్తాయి. కాని అహంభావులైన అవిశ్వాసులకు నరకాగ్ని లభిస్తుంది. అది అత్యంత చెడ్డనివాసం. అక్కడ వారు దగ్ధమవుతూ ఉంటారు. ఆ నరకాగ్నే వారికి పడక అవుతుంది. వారు సలసలమరిగే నీటిని తాగుతారు. వారికి దుఃఖం తప్ప మరేది ఉండదు. తమ స్థితికి కారణం నువ్వంటే నువ్వని ఒండొకరిని తూలనాడుతుంటారు.

38. సాద్ సూరా

అవతరణ : మక్కా ఆయతులు : 88

అపార కరుణామయుడు, పరమ కృపాశీలుడైన
అల్లాహ్ పేరుతో

1 సాద్. హితబోధతో నిండిన ఖుర్ఆన్ సాక్షిగా![1]

2 అసలు (ఈ) తిరస్కారులు అహంకారానికి, మొండితనానికి లోనై ఉన్నారు.[2]

3 మేము వారికి మునుపు కూడా ఎన్నో సముదాయాలను సర్వనాశనం చేశాము.[3]

سُوْرَةُ صٓ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِی الذِّكْرِ ۝١

بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِیْ عِزَّةٍ وَّشِقَاقٍ ۝٢

كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ

1. ఈ గ్రంథంలో మీ కొరకు అన్ని రకాల హితబోధ ఉంది. ప్రాపంచికంగా, పారలౌకికంగా మీకు సాఫల్యాన్ని ప్రసాదించే మార్గదర్శక నియమాలు ఇందులో ఉన్నాయి. కొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు ఈ వాక్యానికి 'వైభవోపేతమైన ఖుర్ఆన్ సాక్షిగా!' అని అనువాదం చేశారు. ఈ రెండు రకాల అనువాదాలను జోడిస్తూ ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ ఇలా అంటున్నారు : "రెండు అర్థాలు కూడా సరైనవే. ఎందుకంటే ఖుర్ఆన్ ఘనతగలది. మహత్పూర్వకమైనది. దాంతోపాటు అది విశ్వసించిన వారికొరకు హితబోధిని కూడాను. దైవానికి భయపడేదాసుల పాలిట గుణపాఠ సూచకం కూడాను." మక్కా అవిశ్వాసులు మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (స)ను మాంత్రికుడనీ, కవిపుంగవుడనీ, అసత్యవాది అని నిందించేవారు. వారు ప్రేలేవన్నీ అసత్యాలనీ, వాస్తవానికి ముహమ్మద్ (స) దేవుని ప్రవక్త అన్నది సత్యమనీ, ఆయన (స)పై అవతరించిన దివ్య ఖుర్ఆన్ బ్రహ్మాండమైనదని ఈ ఆయతులో చెప్పటం జరిగింది.
2. ముమ్మాటికీ ఈ ఖుర్ఆన్ గ్రంథం సంశయాలకు, సందేహాలకు అతీతమైనది. పరిశుద్ధమైనది. గుణపాఠం నేర్చుకోదలచిన వారికోసం హితబోధిని. సత్యతిరస్కారులకు అది ఎందుకు ప్రయోజనకారి కావటంలేదంటే వారి ఆలోచనలు పొద్దస్తమానం వంకరగానే ఉంటున్నాయి. వారి గుండెల్లో దురహంకారం గూడుకట్టుకుని ఉంది. వారి అణువణువునూ విరోధభావం పెనవేసుకుని ఉంది. అందుకే వారు సత్యానికి వ్యతిరేకంగా పెట్రేగిపోతున్నారు.
3. వీరికి పూర్వం తుదముట్టించబడిన జాతులు బలపరాక్రమాలలో, ప్రజ్ఞాపాటవాలలో వీళ్ళకన్నా ముందంజలో ఉండేవారు. కాని సత్యతిరస్కారం మూలంగా, అవిధేయతా వైఖరి కారణంగా వారు తీవ్ర పర్యవసానానికి గురయ్యారు.

فَنَادَوا وَّلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ٣

మరి వారు (ఆఖరి క్షణాలలో) కేకలు పెట్టారు. కాని అది వారు తప్పించుకునే సమయం కాదుకదా![4]

وَعَجِبُوا أَن جَاءَهُم مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ ۖ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ٤

4 తమ వద్దకు హెచ్చరించేవాడొకడు స్వయంగా తమలో నుంచే వచ్చాడే![5] అని వారు ఆశ్చర్యపోయారు. "ఇతడొక మాంత్రికుడు, అబద్ధాలకోరు" అని అవిశ్వాసులు అన్నారు.

أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ٥

5 (వారింకా ఇలా అన్నారు) "ఏమిటి? ఇతగాడు ఇంతమంది దేముళ్ళను ఒకే ఆరాధ్య దైవంగా చేసేశాడా? నిజంగా ఇది వింతగా ఉందే!"[6]

وَانطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ٦

6 వారి నాయకమన్యులు ఈ విధంగా చెబుతూ వెళ్ళిపోయారు: "పదండ్రా. మీరు మీ దేముళ్ళ (పూజాపునస్కారాల) పైనే గట్టిగా నిలబడండి.[7] నిశ్చయంగా ఈ

4. అంటే – వారికి దైవాగ్రహం విరుచుకుపడిన పిదప జ్ఞానోదయం అయింది. పుట్టి మునుగుతున్నప్పుడు వారు సిగ్గుతో పశ్చాత్తాపం చెంది, దైవసహాయం కోసం హాహాకారాలు చేశారు. కాని అది పశ్చాత్తాపం చెందే సమయం కాదు. సమయం అప్పటికి మించిపోయింది. శిక్షను కళ్లజూసిన తరువాత వారు నేర్చుకున్న గుణపాఠం వారికేమాత్రం ప్రయోజనం కలిగించలేకపోయింది. వారు ఆ విపత్తునుంచి పారిపోయి తమను కాపాడుకోలేకపోయారు.

'మనాస్' (مَنَاصٍ) అంటే పారిపోవటం, వెనక్కి తగ్గటం అని అర్థం.

5. అంటే – తమలాంటి ఒక సాధారణ మనిషి దైవప్రవక్త ఎలా అయ్యాడన్న విషయం వారిని ఆశ్చర్యంలో పడవేసింది.

6. అంటే – ఒకేఒక్క దేవుడు ఈ జగతినంతటినీ నడుపుతాడా? ఆయనకు భాగస్వాములు ఎవరూ లేరా? వింతగా ఉందే!? అలాగే ఆరాధనలకు, అర్చనలకు, మొక్కుబడులకు కూడా ఆయన ఒక్కడే అర్హుడా? ఇలాంటి కొత్తమాటను మేమెప్పుడూ వినలేదే!! అన్నది ఆ అవిశ్వాసుల ఉద్దేశం.

7. అంటే – మీరు మీ తాతముత్తాతల మతంపైనే ఉండండి. విగ్రహారాధనను మానవద్దు. ముహమ్మద్ (స) మాటను వినకండి అన్నది వారి అభిప్రాయం.

మాటలో (మీకు వ్యతిరేకంగా) ఏదో మర్మం[8] ఉంది.

مَا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَٰذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ ۝٧

7 “ఈ విషయాన్ని మేము వెనుకటి మతధర్మంలో కూడా వినలేదు.[9] ఇదొక కల్పిత విషయం తప్ప మరేమీ కాదు.[10]

أَؤُنزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِن بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّن ذِكْرِي ۖ بَل لَّمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ ۝٨

8 “ఏమిటీ, మనందరిలో కేవలం అతనొక్కడిపైనే దైవవాణి అవతరించిందా!?”[11] అసలు విషయమేమిటంటే వారు నా సందేశం (వహీ) విషయంలో సంశయానికి లోనయ్యారు.[12] అదికాదు, ఇంతవరకు వారసలు నా శిక్ష రుచి చూడలేదు.[13]

8. అంటే ఇతడు మా చేత విగ్రహారాధనను మాన్పించి, ఒక్కసారిగా మాకు నాయకుడైపోవాలనుకుంటున్నాడు.

9. వెనుకటి మతధర్మం అంటే కురైషుపెద్దలు నడిచే మార్గమూ కావచ్చు లేక క్రైస్తవ మతధర్మం కూడా కావచ్చు. అంటే తాము ఇంతవరకూ కనీ వినీ ఎరుగని ‘ఏకదైవారాధన’ (తౌహీద్) వైపుకు ఈయనగారు పిలుస్తున్నాడేమిటి? బహుశా ఈ కొత్త సిద్ధాంతం ఇతని మనోమస్తిష్కాలలో పుట్టి ఉండవచ్చు.

10. క్రైస్తవ మతంలో సయితం లేని దేవుని ఏకత్వాన్ని ఈయనగారు ప్రబోధిస్తున్నాడంటే ముమ్మాటికీ అది అతని కట్టుకథే అయి ఉంటుంది.

11. మక్కా నగరంలో శ్రీమంతులు, గొప్ప గొప్ప సర్దారులు ఉన్నారు. దైవప్రవక్తగా ఎన్నుకోవలసి ఉంటే అల్లాహ్ వాళ్ళలో ఎవరినో ఒకరిని ఎన్నుకునేవాడు. ఈ సాధారణ మనిషే అల్లాహ్‌కు ప్రవక్తగా దొరికాడా? ఈ విధంగా వారు దేవుని ఎంపికలోనే తప్పు పట్టారు. మరోచోట కూడా ఈ విషయం వచ్చింది. (ఉదాహరణకు : జుఖ్రుఫ్ సూరా – 31, 32).

12. వారి తిరస్కార వైఖరికి ప్రధాన కారణం ముహమ్మద్ (స) సత్యసంధతపై వారికి నమ్మకం లేకపోవటమో లేక ముహమ్మద్ (స) నిజాయితీపై శంక ఉండటమో కానేకాదు. వారికసలు దైవసందేశం (వహీ)పైనే సందేహం కలిగింది. అందులోనూ దేవుని ఏకత్వం (తౌహీద్) అనేసరికి వారి గొంతుల్లో పచ్చి వెలక్కాయ ఇరుక్కొంది.

13. మా శిక్షను వారు ఎంతో కొంత రుచి చూసివుంటే ఇంత బాహాటంగా ధిక్కరించే

9 పోనీ వాళ్ళ దగ్గర శక్తిమంతుడు, పరమ దాత అయిన నీ ప్రభువు కారుణ్యనిధులు గానీ ఉన్నాయా?[14]

أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ۝٩

10 లేదా భూమ్యాకాశాల, వాటి మధ్య నున్న సమస్త వస్తువులపై అధికారం గానీ వారి సొంతమయిందా? ఒకవేళ అయి వుంటే ఇంకేం? త్రాళ్ళు వేసి (ఆకాశానికి) ఎక్కిపోవాలి?[15]

أَمْ لَهُم مُّلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ۝١٠

11 ఇది కూడా (పెద్ద పెద్ద) సైనిక కూటములలో ఓడిపోయిన ఒక (చిన్న) సైనిక దళమే సుమా![16]

جُندٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ الْأَحْزَابِ ۝١١

వారు కారు. సరే. శిక్షను రుచి చూసిననాడు వారికి తెలిసివస్తుంది. అప్పుడు వారు సత్యాన్ని సత్యమని ఒప్పుకున్నా ఒరిగేదేమీ ఉండదు.

14. వాస్తవానికి ఆ ఖజానాలకు యజమాని అల్లాహ్ మాత్రమే. వాటిలో నుంచి ఆయన తాను కోరిన వారికి ఇస్తాడు, తాను కోరని వారికి ఇవ్వడు. ఆయన పరమదాత. మరలాంటప్పుడు వారు ముహమ్మద్ (సఅసం) దైవదౌత్యాన్ని నిరాకరించటంలోని ఔచిత్యం ఏమిటి? వాస్తవానికి ముహమ్మద్ (సఅసం)ను ప్రవక్తగా నియుక్తం చేసినవాడు ఆ ప్రభువే కదా!

15. అంటే – వాళ్ళకు చేతనవుతే ఆకాశానికి ఎక్కి ముహమ్మద్ ప్రవక్త (సఅసం)కు అందుతున్న దైవదౌత్య పరంపరను తెంపివేయమనండి! ఆయతులో **'అస్‌బాబ్'** అనే పదం ప్రయోగించబడింది. అస్‌బాబ్ అంటే సాధనాలు, కారకాలు, ఒనరులు అన్న అర్థాలు వస్తాయి. సందర్భం దృష్ట్యా కొందరు ఈ పదానికి నిచ్చెనలు అనీ, మరికొందరు తాళ్లు అని తర్జుమా చేశారు. 'ద్వారాలు' అని ఇంకొంతమంది అనువదించారు. అంటే నిచ్చనల ద్వారా ఆకాశద్వారాల వరకూ చేరుకుని దైవదౌత్యాన్ని అడ్డుకోమనండి అన్నది దాని భావం (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

16. అంతిమ విజయం దైవప్రవక్త (స)దేననీ, సత్యతిరస్కారులు ఘోరపరాజయం పొందనున్నారని ఈ ఆయతులో వాగ్దానం చేయబడింది. అంటే తిరస్కారుల ఈ సైనికగుంపు మిథ్యా (అసత్య)వాదుల సైనిక కూటమికి చెందినది. అది చాలా పెద్దదే కావచ్చు లేక అత్యల్పమైనదే కావచ్చు. ఏమైనాసరే దాన్ని ఖాతరు చేయనవసరం లేదు. దాన్ని చూసి భయపడకూడదు. ఎందుకంటే చివరకు పరాజయమే దాని

12 వీరికి మునుపు నూహ్ జాతివారు, ఆద్ వారు, మేకులు గల ఫిరౌను[17] వారు కూడా ధిక్కరించారు.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾

13 సమూదువారు, లూత్ జాతివారు, అయికావారు[18] (కూడా ధిక్కరించినవారే). వారే (పెద్ద పెద్ద) సైనిక పటాలాల వారు.

وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِ ۚ أُولَٰئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾

14 వారిలో దైవప్రవక్తలను ధిక్కరించని వారంటూ ఎవరూ లేరు. అందువల్ల నా శిక్ష వారిపై ఖరారు అయ్యింది.

إِنْ كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾

15 వారు ఒకే ఒక్క కేక కోసం నిరీక్షిస్తున్నారు.[19] అందులో ఎలాంటి తెరిపి కూడా ఉండదు.[20]

وَمَا يَنْظُرُ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

గతి. బద్ర్ సంగ్రామం లేక మక్కా విజయం నేపథ్యంలో కూడా ఈ విధంగా అని ఉండవచ్చు. ఎందుకంటే ఈ రెండు చోట్ల కూడా అవిశ్వాసులకు ఘోరపరాజయం ఎదురయింది.

17. ఫిరౌన్ చక్రవర్తి మేకులు గలవాడని ఎందుకనబడిందంటే ఆ కిరాతకుడు, ఎవరిపైనయినా ఆగ్రహించినప్పుడల్లా వారి చేతులపై, తలపై, పాదాలపై మేకులు దిగబెట్టేవాడు. లేదా అతని సామ్రాజ్య విస్తీర్ణాన్ని, అతని అనుశాసన పర్వంలోని స్థిరత్వాన్ని, అట్టహాసాన్ని తెలియజెప్పటానికి మేకుల ఉపమానం ఇచ్చి ఉండవచ్చు. ఎందుకంటే ఏదన్నా వస్తువుకు ఎక్కడన్నా గట్టిగా దిగబెట్టడానికి మేకులు ఉపయోగిస్తారు. ఫిరౌన్ సైనికులు చాలా బలవంతులు. అతని అనుంగు అనుచరులు కూడా అతని ప్రభుత్వ సుస్థిరత కోసం అహోరాత్రులు పాటుపడేవారు.

18. అయికా వారి గురించి ఇంతకుముందు కూడా వచ్చింది. ఉదాహరణకు : షుఅరా సూరా 176 ఆయతుకు వివరణ చూడండి.

19. అంటే – శంఖం ఊదబడగానే ప్రళయం సంభవిస్తుంది.

20. **'ఫవాఖ్'** (فَوَاقٍ) అంటే పాలు పితకదలచిన వ్యక్తి దూడను ఆవు లేక గేదెవద్దకు వదులుతాడు. దూడ పాలు పీల్చగానే అది చేపుతుంది. చేపగానే అతను ఆ దూడను బలవంతంగా వెనక్కిలాగి పాలు పితకటం మొదలెడతాడు. పశువు చేపటానికి – దూడను కట్టివేసి పాలుపితకటానికి మధ్య ఉండే కొద్దిపాటి సమయమే **'ఫవాఖ్'** అనబడుతుంది. అంటే శంఖం ఊదినమీదట ప్రళయం రావటానికి ఆ పాటి తెరిపి కూడా ఉండదు. ఆ లోపే భూప్రకంపన మొదలవుతుంది.

16 "ప్రభూ! మా (మంచీచెడుల) భాగ
మేదో లెక్కల దినానికి ముందే[21] మాకు
ఇచ్చేయకూడదా?!" అని వారంటున్నారు.

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

17 (ఓ ప్రవక్తా!) వారు చెప్పే మాటలపై
ఓపిక పట్టు. మా దాసుడైన దావూదు
(అలైహిస్సలాం)ను జ్ఞాపకం చేసుకో!
అతడు మహాశక్తిమంతుడు.[22] నిశ్చ
యంగా అతను (అల్లాహ్ వైపునకు)
అధికంగా మరలేవాడు.

اصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ ۖ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾

18 మేము పర్వతాలను అతని అదుపులో
పెట్టాము. అవి అతనితోపాటే సాయంత్రం
పూట, ఉదయం పూట (మా) పవిత్రతను
కొనియాడేవి.

إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾

19 అలాగే, పక్షులను కూడా గుమిగూడిన
స్థితిలో. అవన్నీ కలసి అతనితో పాటే
(దైవం వైపుకు) మరలేవి.[23]

وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً ۖ كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾

21. **'ఖిత్తున్'** (قِطٌّ) అంటే భాగం, వాటా అని అసలు అర్థం. కాని ఈ ఆయతులో మాత్రం కర్మల పత్రం లేక చేసుకున్న పనులు అన్న అర్థం వస్తుంది. అంటే మా కర్మల ప్రకారం మాకు దక్కవలసిన బహుమానమో, శిక్షయో ఆ లెక్కల రోజు రాకముందే ఇచ్చేయి ప్రభూ! అని వారు అన్నారు. ప్రళయదినం అసంభవం అని చెప్పటానికి వారు ఈ విధంగా ఎగతాళి చేశారు.

22. **'అయ్‌దిన్'** (أَيْدٍ) అనేది ఇక్కడ **'యద్'** (చేయి) అనే పదానికి బహువచనం కాదు. బలం, శక్తి అన్న భావంలో ఇది వాడబడింది. ఉర్దూలోని 'తాయీద్' (సమర్థింపు) అన్న పదం దీని నుంచి వచ్చినదే. ఇక్కడ బలం అంటే ధార్మిక శక్తి అని తీసుకోవాలి. హదీసులో చెప్పబడినట్లు – "అల్లాహ్‌కు అన్నిటికన్నా ప్రియమైనది నమాజు. అందులోనూ దావూదు (అలైహిస్సలాం) గారి నమాజు మరీ ప్రియమైనది. అల్లాహ్‌కు అన్నింటికన్నా ఇష్టకరమైనవి ఉపవాసాలు. అందునా దావూదు (అలైహిస్సలాం) ఉపవాసాలు అంటే ఆయనకు మరీ ఇష్టం. ఆయన అర్థరాత్రి వరకు నిద్రపోయేవారు. తర్వాత మేల్కొని మూడువంతుల భాగం నమాజు చేసేవారు. ఆ తర్వాత రాత్రిలో ఆరోవంతు భాగం పడుకునేవారు. ఒకరోజు ఉపవాసం ఉండేవారు. ఒకరోజు ఉపవాసం ఉండరు. రణరంగంలో వెన్నుచూపి పారిపోయేవారు కారు" (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ అంబియా; ముస్లిం – కితాబుస్సియామ్).

20 మేమతని రాజ్యవ్యవస్థను పటిష్ట పరిచాము.[24] అతనికి వివేకాన్ని ప్రసాదించాము.[25] (వివాదాస్పద) విషయాలపై తీర్పు చేయటం (కూడా నేర్పాము).[26]

وَشَدَدْنَا مُلْكَهٗ وَاٰتَيْنٰهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾

21 మరి తగవుపడిన వారి సమాచారంగాని నీకు అందిందా? అప్పుడు వారు గోడదూకి (అతని) ప్రార్థనా గదిలోకి వచ్చేశారు.[27]

وَهَلْ اَتٰىكَ نَبَؤُا الْخَصْمِۘ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾

22 వారు దావూదు (అలైహిస్సలాం)ను సమీపించగానే అతను వారి పట్ల భీతి చెందాడు.[28] వారు ఇలా విన్నవించుకున్నారు : "భయపడకండి. మేమిద్దరం

اِذْ دَخَلُوْا عَلٰى دَاوٗدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوْا لَا تَخَفْۚ خَصْمٰنِ بَغٰى

23. అంటే ఉదయం, సాయం సమయాలలో పర్వతాలు కూడా దావూద్ (అలైహిస్సలాం)తో కలిసి దైవకీర్తన చేసేవి. గుంపుగా ఎగిరే గువ్వలు, పక్షులు కూడా జబూర్ గ్రంథ పారాయణం వినగానే వచ్చి వాలేవి. ఆయనతో కలిసి అవి కూడా దైవస్తోత్రం చేసేవి. **'మహ్షూరతన్'** (مَحْشُوْرَةً) అంటే అందరూ కలిసి అని అర్థం.

24. అంటే భౌతికంగా, ఆధ్యాత్మికంగా, రాజకీయపరంగా కూడా అతని రాజ్యానికి సుస్థిరతను చేకూర్చాము.

25. అంటే అతనికి దైవదౌత్యాన్ని ప్రసాదించాము. సరైన అభిప్రాయాన్ని కలిగివుండే జ్ఞానాన్ని వొసగాము. స్పష్టంగా, సూటిగా మాట్లాడే స్వభావాన్ని అలవర్చాము. సదాచరణ చేసే సద్బుద్ధిని కూడా అతనికి అనుగ్రహించాము.

26. తగాదాలను పరిష్కరించే నేర్పునూ, విషయావగాహనను, వాక్పటిమను ప్రసాదించాము.

27. అరబీ ఆయతులో **'మిహ్రాబ్'** (الْمِحْرَابَ) అని ఉంది. మిహ్రాబ్ అంటే మనిషి అన్ని విషయాల నుండి అల్లాహ్ వైపుకు ఏకోన్ముఖుడై దైవారాధన చేసే ఏకాంత వాసం లేక ప్రైవేటు గది అని అర్థం. చక్రవర్తి అలాంటి ఏకాంత మందిరంలో ఉన్నప్పుడు సాధారణంగా ద్వారంపై సిపాయిలు, అంగరక్షకులు పహరా కాస్తుంటారు. కాని ఈ తగవుపడిన వ్యక్తులు వెనుక వైపు నుంచి గోడ ఎక్కి గదిలో ప్రవేశించారు.

28. హజ్రత్ దావూదు (అలైహిస్సలాం)కు ఆ క్షణంలో భయమేయటం ఆశ్చర్యకరం కాదు. ఎందుకంటే ఆ అపరిచిత వ్యక్తులు ద్వారం గుండా రాకుండా వెనుక వైపునుంచి

తగాదా పడ్డాము. మాలో ఒకరింకొకరిపై అన్యాయానికి పాల్పడ్డారు. కాబట్టి తమరు మా ఇద్దరి మధ్య న్యాయసమ్మతంగా తీర్పుచేయండి. అన్యాయం మాత్రం చేయకండి. మాకు సరైన దారి చూపండి.[29]

بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَآ اِلٰى
سَوَآءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

23 “ఇతను నా సోదరుడు.[30] ఇతని దగ్గర తొంభై తొమ్మిది గొర్రెలున్నాయి. నా దగ్గర మాత్రం ఒకేఒక్క గొర్రె ఉన్నది. అయినా ఈ ఒక్కదానిని కూడా తనకే ఇచ్చేయమని ఇతనంటున్నాడు.[31] వాదనలో నాతో చాలా పరుషంగా వ్యవహరిస్తున్నాడు.”[32]

اِنَّ هٰذَآ اَخِيْ لَهٗ تِسْعٌ وَّتِسْعُوْنَ نَعْجَةً وَّلِيَ نَعْجَةٌ وَّاحِدَةٌ
فَقَالَ اَكْفِلْنِيْهَا وَعَزَّنِيْ فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

24 అతను (దావూదు) ఇలా అన్నాడు : “ఇతను తన గొర్రెలతోపాటు నీ గొర్రెనొక్క దానిని కూడా కలుపుకుంటానని అడిగి నీపై అన్యాయానికి ఒడిగడుతున్నాడు.

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى نِعَاجِهٖ ۭ وَاِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ
الْخُلَطَآءِ لَيَبْغِيْ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا

గోడ దూకి వచ్చారు. వారు ఆ దుస్సాహసానికి ఒడిగట్టినదిగాక, చక్రవర్తితో నేరుగా మాట్లాడుతున్నారు. నిస్సంకోచంగా తమ అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తపరుస్తున్నారు.

భీతిగొలిపే సంఘటనకు భయపడటం మానవ సహజం. ఈ ‘భయపడటం’ అనేది ప్రవక్తా పదవికి గానీ, ఏకదైవారాధనా దృక్పథానికిగాని విరుద్ధమైన విషయం కాదు. దైవేతరులను ఆశ్రయించి, వారికి భయపడటమే ఏకదైవారాధన (తౌహీద్)కు విరుద్ధాంశం.

29. ఆ వచ్చినవారే ‘భయపడవలసిన అవసరం లేద’ని అభయమిచ్చారు. తాము ఒకానొక విషయంలో తగాదా పడ్డామనీ, తమ తగాదాను న్యాయసమ్మతంగా పరిష్కరించాలని, తమకు మంచి దోవ చూపాలని వారు అభ్యర్థించారు.

30. **‘సోదరుడు’** అంటే భావం ధార్మిక సోదరుడైనా కావచ్చు. లేక వ్యాపార భాగస్వామి అయినా కావచ్చు. ‘సోదరుడు’ అనే పదం బహు విస్తృతమైనది.

31. తన దగ్గర వున్న ఆ ఒక్క గొర్రెను కూడా ఆ తొంభైతొమ్మిది గొర్రెల్లో కలిపేయమని వాదిస్తున్నాడు. అన్నింటి ఆలనాపాలనా తనే చూసుకుంటాడట!

32. “వాదోపవాదాల్లో ఇతను నాపై ఆధిపత్యం వహించాడు” అని కూడా ఈ వాక్యానికి

الصّٰلِحٰتِ وَقَلِيْلٌ مَّا هُمْ ۗ وَظَنَّ دَاوٗدُ اَنَّمَا فَتَنّٰهُ فَاسْتَغْفَرَ
رَبَّهٗ وَخَرَّ رَاكِعًا وَّاَنَابَ ۩ ﴿٢٤﴾

భాగస్వాములలో చాలామంది (ఇలాంటి వారే అయి ఉంటారు. వారు) ఒండొకరిపై అన్యాయానికి పాల్పడుతూ ఉంటారు.[33] అయితే విశ్వసించి, సత్కార్యాలు చేసేవారు మాత్రం అలా చేయరు. కాని అలాంటి వారు చాలా కొద్దిమంది మాత్రమే ఉంటారు."[34] (అంతే!) మేము అతన్ని పరీక్షిస్తున్నామన్న సంగతిని దావూదు గ్రహించాడు. మరి తన ప్రభువును క్షమా భిక్ష కోరసాగాడు. కడుదీనంగా మోకరిల్లాడు.[35] (ఏకాగ్రతతో తన ప్రభువు వైపునకు) మరలాడు.

فَغَفَرْنَا لَهٗ ذٰلِكَ ۗ وَاِنَّ لَهٗ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى
وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٢٥﴾

25 మేము కూడా అతని (ఆ తప్పు)ని మన్నించాము.[36] నిశ్చయంగా అతను మా వద్ద సామీప్యం పొందినవాడు, మంచి స్థానం పొందినవాడు.

తర్జుమా చేయవచ్చు. ఇతనికి సిరిసంపదలతో పాటు వాగ్ధాటి కూడా ఉన్నది. మాటలతో ఎదుటివారిని ఇట్టే బోల్తా కొట్టించి తన పంతం నెగ్గించుకుంటాడు.

33. అంటే మానవ సముదాయాలలో ఈ బలహీనత సర్వసాధారణం. ఒక పార్ట్‌నర్ మరో పార్ట్‌నర్‌కు అన్యాయం చేసే ప్రయత్నంలో ఉంటాడు. రెండవ వాని వాటాను కూడా తనే స్వాహా చేయాలనుకుంటాడు.

34. అయితే విశ్వాసులు (మోమిన్లు) మాత్రం ఈ నైతిక బలహీనతకు దూరంగా ఉంటారు. ఎందుకంటే వారి ఆంతర్యాలలో దైవభీతి ఉంటుంది. వారు సదాచరణకు కట్టుబడి ఉంటారు. అందువల్ల ఇతరులపై జులుం చేసే, ఇతరుల సొమ్మును కబళించే ప్రవృత్తి వారిలో ఉండదు. వారు ఇచ్చే వారై ఉంటారేగాని పుచ్చుకునేవారు కారు. అయితే ఇలాంటి ఉత్తమ సుగుణాలు కలవారు లోకంలో అరుదుగానే ఉంటారు.

35. ఇది దావూదులోని రుజువర్తనకు ఒక తార్కాణం.

36. ఇంతకీ హజ్రత్ దావూద్ (అలైహిస్సలాం) వల్ల జరిగిన ఆ పొరపాటు ఏమిటి? ఏ కారణం చేత ఆయన పశ్చాత్తాపం చెందారు? ఎందుకని తన ప్రభువు సన్నిధిలో సాష్టాంగపడ్డారు? ఈ ప్రశ్నలకు దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో సవివరమైన సమాధానం లేదు. ప్రామాణిక హదీసులలో కూడా ఈ వివరాలు రాలేదు. అందువల్ల కొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు ఇస్రాయీలీ ఉల్లేఖనాలనే ఆధారంగా తీసుకుని ఒక ప్రవక్త

26 ఓ దావూద్! మేము నిన్ను భువిలో వారసుడి (ఖలీఫా)గా చేశాము. కనుక నువ్వు ప్రజల మధ్య సత్య (న్యాయ) బద్ధంగా తీర్పులు ఇస్తూ ఉండు. నీ మనో వాంఛలను అనుసరించకు. అన్యథా అవి నిన్ను అల్లాహ్ మార్గం నుంచి తప్పిస్తాయి. అల్లాహ్ మార్గం నుంచి తప్పిపోయిన వారికి కఠిన శిక్ష పడటం ఖాయం. ఎందు కంటే వారు లెక్కల దినాన్ని విస్మరించారు.

يٰدَاوٗدُ اِنَّا جَعَلْنٰكَ خَلِيْفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ؕ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

స్థాయికి శోభించని రీతిలో వ్యాఖ్యానాలు చేశారు. మరికొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు – ఉదాహరణకు ఇబ్నె కసీర్ లాంటివారు – ఈ విషయంపై ఖుర్ఆన్ హదీసులే మౌనం వహించినప్పుడు దానికి సంబంధించి కూపీలు లాగటం భావ్యం కాదని అన్నారు. ఇక ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలలోని మూడవ వర్గం ఈ సంఘటనకు సంబంధించిన కొన్ని పాక్షిక, సాపేక్షిక విషయాలను పాఠకుల ముందుకు తెచ్చే ప్రయత్నం చేశారు. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో ప్రస్తావనకు వచ్చిన ఈ సంక్షిప్త సమాచారానికి ఎంతోకొంత వివరణ అవసరం అన్నది వారి ఉద్దేశం. అయితే ఈ వ్యాఖ్యాతలు కూడా ఏ ఒక్క వివరణపై కూడా ఏకాభిప్రాయానికి రాలేకపోయారు.

వారిలో కొందరి కథనం ప్రకారం : హజ్రత్ దావూద్ (అలైహిస్సలాం) తన రాజ్యంలోని ఒక సిపాయిని అతని భార్యకు విడాకులివ్వమని ఆదేశించారు. ఆ కాలంలో ఇలాంటి ఉత్తర్వులు చెడుగా భావించబడేవి కావు. ఆయన అలా ఆదేశించటానికి కారణమేమి టంటే ఆ స్త్రీ తెలివితేటల గురించి, గుణగణాల గురించి హజ్రత్ దావూద్ (అలైహి)కి తెలిసింది. అటువంటి ఉత్తమురాలు ఒక సాధారణ సైనికోద్యోగికి భార్యగా ఉండటం కన్నా ఒక మహారాణిగా, రాజ్యంలో ప్రథమ మహిళగా ఉండటం మంచిదన్న కోరిక ఆయనలో కలిగింది. ఆమె ప్రజ్ఞాపాటవాలు, బుద్ధికుశలత రాజ్య ప్రజలకు ఉపయోగ పడాలన్నది ఆయన ఉద్దేశం. ఆయన సంకల్పం మంచిదైనప్పటికీ అనేకమంది భార్య లుండగా ఉత్తమురాలన్న నెపంతో ఒక సగటు పౌరుని అర్ధాంగిని పొందాలనుకోవటం సముచితం కాబోదు. అదీగాక ఒక చక్రవర్తి ఈ విధంగా కోరటం వెనుక తిరుగులేని అధికారం, జబర్దస్తీ కూడా అంతర్లీనమై ఉంటాయి. అందువల్ల ఈ ఉపమానపు సంఘటన ద్వారా హజ్రత్ దావూదు (అలైహిస్సలాం)కు ఆయన పొరపాటును ఎత్తిచూపే ప్రయత్నం జరిగింది.

మరికొంతమంది కథనం ప్రకారం ఆయన గదిలోనికి జొరబడిన ఆ ఇద్దరు వ్యక్తులు మనుషులు కారు – దైవదూతలు. వారు ఒక స్వయం కల్పిత వ్యాజ్యాన్ని తీసుకుని ఆయన వద్దకు వచ్చారు. హజ్రత్ దావూద్ (అలైహి) వల్ల జరిగిన పొరపాటు ఏమిటంటే,

27 మేము భూమ్యాకాశాలను, వాటి మధ్యనున్న వాటిని లక్ష్యరహితంగా పుట్టించలేదు.[37] ఇది అవిశ్వాసుల ఆలోచన మాత్రమే. కాబట్టి అవిశ్వాసులకు (నరక) అగ్ని నుండి వినాశం తప్పదు.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذٰلِكَ ظَنُّ
الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾

28 ఏమిటి? మేము విశ్వసించి, సత్కార్యాలు చేసిన వారిని భూమిలో (నిత్యం) కల్లోలం రేకెత్తించే వారితో సమానులుగా చేసేస్తామా? లేక భయభక్తులు గలవారిని పాపాత్ములతో సమానంగా చేస్తామా?

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ
أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

ఆయన ఒక వ్యక్తి వాదనను వినగానే తన తీర్పును వినిపించారు. అవతలి వ్యక్తి చెప్పేది వినలేదు. అల్లాహ్ ఆయన అంతస్తుల్ని పెంచడానికి ఆయన్ని పరికించాడు. ఆయనకు తన తప్పు తెలిసిరాగానే ఆయన ఏమాత్రం ఆలస్యం చేయకుండా దైవాన్ని క్షమాపణ కోరుకున్నారు. దైవసన్నిధిలో మోకరిల్లారు.

ఇంకా కొంతమంది వ్యాఖ్యాతల అభిప్రాయం ఇలా వుంది : ఆ వచ్చిన వారు దైవదూతలు కారు, మానవులే. అది కల్పిత వ్యాజ్యం కాదు, నిజంగా వచ్చిన తగవులాటే. చక్రవర్తి తీర్పు కోసమే వారు వచ్చారు. ఆ విధంగా ఆయన నిగ్రహం, సంయమనం పరీక్షించబడింది. ఎందుకంటే ఈ సంఘటనలో ఒక రాజ్యాధికారిని ఉడికించే, రెచ్చగొట్టే కోణాలు ఇమిడి ఉన్నాయి. ఒకటి : వారిద్దరూ అనుమతి పొందకుండానే, వెనుకవైపు నుంచి గోడదూకి వచ్చారు. రెండు : ఆరాధనా సమయంలో గదిలోకి జొరబడి అంతరాయం కలిగించారు. మూడు : వారి సంభాషణా తీరు కూడా ఒక రాజ్యాధికారితో సంభాషించవలసిన విధంగా లేదు (ఉదా : మాకు అన్యాయం చేయకండి అని అనటం). అయితే దైవానుగ్రహం వల్ల ఆయన రెచ్చిపోలేదు సరికదా ఎంతో నిగ్రహంగా వ్యవహరించారు. కాని మనసులో కించిత్ అసహనం కూడా కలిగింది. ఆపాటి పొరబాటు కూడా ఒక ప్రవక్తకు శోభించదు. ఆ ఆలోచన రాగానే ఆయన దైవసన్నిధిలో మోకరిల్లి, క్షమాభిక్ష కోరారు. వాస్తవం ఏమిటో అల్లాహ్‌కే బాగా తెలుసు.

37. పైగా ఒకానొక ప్రత్యేక ఉద్దేశంతో పుట్టించాడు. తన దాసులు తనను ఆరాధించాలన్నదే ఆ ఉద్దేశం. తనను ఆరాధించిన వారికి ఉత్తమమైన బహుమానం వొసగుతానని, తన ఆరాధన పట్ల గర్వంతో విముఖత చూపిన వారిని నరకానికి ఆహుతి చేస్తానని దేవుడు ప్రకటించాడు.

29 ఇదొక శుభప్రదమైన గ్రంథం. ప్రజలు దీని వాక్యాలపై చింతన చేసేటందుకు, బుద్ధిజీవులు దీని ద్వారా గుణపాఠం నేర్చుకునేందుకు మేము దీనిని నీ వైపుకు పంపాము.

كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ إِلَيْكَ مُبَٰرَكٌ لِّيَدَّبَّرُوٓا۟ ءَايَٰتِهِۦ وَلِيَتَذَكَّرَ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ٢٩

30 మేము దావూదుకు సులైమాను (అనే కొడుకు)ను ప్రసాదించాము. అతను ఎంతో మంచి దాసుడు, (నిత్యం మా వైపుకు) మరలేవాడు.

وَوَهَبْنَا لِدَاوُۥدَ سُلَيْمَٰنَ ۚ نِعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ٣٠

31 అతని ముందు (ఒకనాడు) సాయం సమయాన అతివేగంగా పరుగెత్తే మేలు జాతి అశ్వాలు తేబడినప్పుడు[38]...

إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِٱلْعَشِىِّ ٱلصَّٰفِنَٰتُ ٱلْجِيَادُ ٣١

32 అతనిలా అన్నాడు : "నేను నా ప్రభువు ధ్యానంపై ఈ (మేలు జాతి అశ్వ) సంపద పట్లగల మోజుకు ప్రాధాన్యతనిచ్చాను. ఈలోగా (సూర్యుడు) తెరచాటుకు వెళ్ళి పోయాడు.

فَقَالَ إِنِّىٓ أَحْبَبْتُ حُبَّ ٱلْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّى حَتَّىٰ تَوَارَتْ بِٱلْحِجَابِ ٣٢

33 "వాటిని మళ్లీ నా దగ్గరకు తీసుకు రండి." తరువాత (అతను) వాటి పిక్కలను, మెడలను నిమరసాగాడు.[39]

رُدُّوهَا عَلَىَّ ۖ فَطَفِقَ مَسْحًۢا بِٱلسُّوقِ وَٱلْأَعْنَاقِ ٣٣

38. **'సాఫినాత్'** (ٱلصَّٰفِنَٰتُ) అంటే మూడు కాళ్ళపై నిలబడిన గుర్రాలని భావం. అంటే వేగంగా పరుగెత్తడానికి అవి సదా సిద్ధంగా ఉంటాయి. యుద్ధాల కోసం హజ్రత్ సులైమాన్ (అలైహిస్సలాం) మేలుజాతి గుర్రాలను పెంచేవారు. అప్పుడప్పుడూ ఈ అశ్వసంపదను తనిఖీ కూడా చేసేవారు. ఒక రోజు సాయంత్రం పూట ఆయన సమక్షంలో వేగంగా పరుగెత్తే కొన్ని గుర్రాలు హాజరుపరచబడ్డాయి. **'జియాద్'** (جِيَاد) అంటే వేగంగా పరుగెత్తే గుర్రాలు. 'అషియ్యిన్' అంటే జుహ్ర్ లేక అస్ర్ నుంచి సూర్యాస్తమయం మధ్య సమయం. దాన్నే మనం సాయంకాలమని వ్యవహరిస్తాం.

39. గుర్రాలను తనిఖీ చేసే కార్యక్రమంలో లీనమైపోవటం చేత అస్ర్ నమాజ్ లేక సాయంత్రం పూట ఆయన చేసే దైవధ్యాన సమయం దాటిపోయింది. దానికి ఆయన అమితంగా బాధపడ్డారు. అశ్వసంపద మీద ఉన్న మోజులో పడి సమయాన్ని

34 మేము సులైమానును పరీక్షించాము. అతని సింహాసనంపై ఒక దేహాన్ని పడవేశాము.[40] తరువాత అతను (మా వైపు) మరలాడు.

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمٰنَ وَاَلْقَيْنَا عَلٰى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ اَنَابَ ۝٣٤

విస్మరించారు. ఈలోగా పొద్దస్తమించింది. ఈ రోజు చేయవలసిన దైవారాధన సంగతినే మరచిపోయానే! అని బాధపడ్డారు. తరువాత ఆయన ఆ గుర్రాలను తెప్పించి వాటిని చంపేశారు – ఇమామ్ షౌకానీ, ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ వంటి ఖుర్‌ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు ఈ వ్యాఖ్యానానికే ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు.

అయితే మరికొంతమంది వ్యాఖ్యాతల అభిప్రాయం తద్భిన్నంగా ఉంది. వారి ప్రకారం ఈ భావం వస్తుంది –

ప్రభువు నామస్మరణ మూలంగానే నాకు ఈ గుర్రాలపై మోజు పెరిగింది. వీటి మూలంగా దైవమార్గంలో ధర్మయుద్ధం చేయటం సులభతరమవుతుంది. దరిమిలా ఆయన ఆ గుర్రాలను దౌడు తీయించారు. అవి కంటికి కనిపించనంత దూరం పరుగెత్తాయి. ఆ తరువాత వాటిని మళ్లీ రప్పించారు. ఆ గుర్రాల పిక్కలను, మెడలను ఆప్యాయంగా నిమిరారు. ఇమామ్ ఇబ్నె జరీర్ ఈ రెండవ వ్యాఖ్యానం వైపుకే మొగ్గారు. ఎన్నో కారణాల దృష్ట్యా ఈ రెండవ వ్యాఖ్యానమే సరైనదని అనిపిస్తోంది. నిజము దేవుడెరుగు. **'ఖైరున్'** అన్న పదం ఖుర్‌ఆన్‌లో ధనం అనే అర్థంలో ఉపయోగించ బడింది. అయితే ఇక్కడ ఈ పదానికి గుర్రాలు అని అర్థం.

40. ఇంతకీ ఆ పరీక్ష ఏమిటి? సింహాసనంపై పడవేయబడిన ఆ దేహం ఎవరిది? అలా చేయటంలోని మర్మం ఏమిటి?–వీటికి సంబంధించిన వివరాలు కూడా ఖుర్‌ఆన్, హదీసులలో లేవు. అయితే ఖుర్‌ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు ఒక ప్రామాణిక హదీసులో ఉన్న సంఘటనను తెచ్చి, ఈ సంఘటనకు అన్వయింపజేశారు. దాని ప్రకారం దైవప్రవక్త హజ్రత్ సులైమాన్ (అలైహిస్సలాం) ఒకసారి, 'ఈ రోజు రాత్రి నేను నా భార్యలందరి వద్దకూ పోతాను (వారు 70 లేక 90 మంది ఉన్నారు). తద్వారా గుర్రపు స్వారీ చేసే యోధులు జన్మిస్తారు. వారు దైవమార్గంలో పోరాడుతారు' అని అన్నారు. కాని ఆయనగారు 'ఇన్‌షా అల్లాహ్' అనలేదు. తన ప్రణాళికపైనే ఆధారపడ్డారు. తత్ఫలితంగా ఒక్కగా నొక్క భార్య తప్ప ఎవరూ పురుడు పోసుకోలేదు. గర్భవతి అయిన ఆ ఒక్కావిడ కూడా అసంపూర్ణ శిశువునే కన్నది. ఆ శిశువుకు సగం దేహం మాత్రమే ఉన్నది. ఒకవేళ సులైమానే గనక ఇన్‌షా అల్లాహ్ (దైవచిత్తమయితే) అని పలికివుంటే ఆయన భార్యలందరికీ యోధులు జన్మించి ఉండేవారని మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) చెప్పారు. (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ అంబియా). సులైమాన్‌గారు 'ఇన్‌షా అల్లాహ్' అనకపోవటమే బహుశా ఆయన పాలిట ఒక పరీక్ష అయిందని ఖుర్‌ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయపడ్డారు. సింహాసనం మీద పడవేయబడిన ఆ అర్ధ శరీరం కూడా బహుశా ఆ అసంపూర్ణ శిశువే అయి ఉండవచ్చు. (నిజము దేవుడెరుగు).

35 "ప్రభూ! నన్ను మన్నించు. నాకు తప్ప ఇతరులెవరివల్లా కాని సామ్రాజ్యాన్ని నాకు ప్రసాదించు.[41] నిశ్చయంగా నీవు గొప్ప ప్రదాతవు" అని వేడుకున్నాడు.

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَنبَغِي لِأَحَدٍ مِّن بَعْدِي ۖ إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

36 అందుచేత మేము గాలిని అతని అదుపాజ్ఞలలో ఉంచాము. అది అతని ఆదేశానుసారం మలయమారుతంలా (వీస్తూ) అతను కోరినచోటికల్లా చేర్చేది.[42]

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾

37 (బలాఢ్యులైన) జిన్నాతులను కూడా (అతని స్వాధీనంలో ఉంచాము), అన్ని రకాల కట్టడాలు కట్టేవారిని, గజ ఈత గాళ్ళను,

وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾

38 సంకెళ్ళలో బంధించబడి ఉండే[43] ఇతర జిన్నాతులను కూడా (వశపర చాము).

وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

41. అంటే, అశ్వ వీరులను పొందాలన్న నా వాంఛ ఎలాగూ నీ ప్రణాళికననుసరించి నెరవేరలేదు. అయితే 'ఇతరులెవరికీ లభించని గొప్ప సామ్రాజ్యాన్ని నాకు ప్రసాదించు. సంతానం లేకపోయినా ఫరవాలేదు' అని ఆయన ప్రార్థించారు. ఆయన ఆ విధంగా ప్రార్థించటంలోని ప్రధాన ఉద్దేశం కూడా దైవధర్మోన్నతే.

42. అంటే, మేము సులైమాన్ (అలైహిస్సలాం) ప్రార్థనను ఆమోదించాము. అతనికి అపూర్వమైన రాజ్యాధికారాన్ని ప్రసాదించాము. ఆఖరికి వాయువు కూడా అతని చెప్పుచేతల్లో ఉండేది.

ఈ ఆయతులో వాయువును సుతిమెత్తగా నడిచేది అని చెప్పటం జరిగింది. కాని మరోచోట చాలా ఉధృతంగా నడిచేది (అల్ అంబియా – 81) అని చెప్పబడింది. దీని భావం ఏమిటంటే ఆ వాయువు స్వతహాగా ఉధృతమైనదే. కాని సులైమాన్ పాలిట మాత్రం మలయమారుతంలా చేయబడింది. హజ్రత్ సులైమాన్ కోరిన విధంగా, కోరిన దిశలో తీసుకుపోయేది (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

43. జిన్నాతులలో పెడసరిగా ప్రవర్తించేవాటిని, ధిక్కారుల్ని సంకెళ్ళతో బంధించటం జరిగేది. వాటి పొగరు మూలంగా కీడు జరగరాదన్నది దీని ఉద్దేశం.

39 ఇదీ మా అనుగ్రహం! ఇక నువ్వు (ఎవరికైనా) ఉపకారం చేసినా, ఆపి ఉంచినా నీ నుండి లెక్క తీసుకోబడదు.[44]

هَٰذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

40 అతనికి మా దగ్గర మంచి సామీప్యం ఉంది. చాలా మంచి గమ్యస్థానం కూడా.[45]

وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٠﴾

41 మా దాసుడైన అయ్యూబ్ (అలైహిస్సలాం)ను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకో. "షైతాను నన్ను దుఃఖానికి, బాధకు లోను చేశాడు"[46] అని అతను తన ప్రభువుకు మొరపెట్టుకున్నప్పుడు,

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾

44. అంటే – నీవు చేసిన ప్రార్థన ప్రకారం మేము నీకు మహా సామ్రాజ్యాన్ని ఇచ్చాము. కాబట్టి నువ్వు ప్రజలలో నీవు కోరిన వారికి దానం చేస్తూ ఉండు. నీవు తలచిన వారికి ఇవ్వకు. ఈ విషయంలో నీకు స్వేచ్ఛ ఇవ్వబడింది. ఈ పంపకం గురించి నిన్ను నిలదీసి అడగటం జరగదు.

45. ఇహలోకంలో సులైమానుకు తిరుగులేని రాజ్యాధికారాన్ని, శక్తియుక్తులను ప్రసాదించాము. దాంతోపాటు పరలోకంలో కూడా అతన్ని మా సన్నిహితునిగా చేసుకుంటాము. అతని అంతిమ పరిణామం కూడా చాలా బావుంటుంది.

46. హజ్రత్ అయ్యూబ్ (అలైహిస్సలాం) గారి వ్యాధి, వ్యాధిగ్రస్త స్థితిలో ఆయన ప్రదర్శించిన సహనస్థయిర్యాలు జగద్విదితమే. దేవుడు ఆయన సిరిసంపదలను లాక్కుని, ఆయన్ని రోగిష్టిగా చేసి కఠినాతికఠినమైన పరీక్షకు గురిచేశాడు. ఎన్నో ఏండ్లు ఆయన ఆ బాధను భరించారు. నా అనుకున్న వారంతా ఆయనకు దూరమయ్యారు. కేవలం ఒక అర్థాంగి మాత్రం రేయింబవళ్లూ సేవలు చేస్తూ ఉండేది. కాయకష్టం చేసి తిండి గింజలు సంపాయించేది.

ఈ నేపథ్యంలో ఎన్నో కథనాలు మన ముందుకు వస్తాయి. వాటిలో ఏది ఎంతవరకు నిజం? అనేదాన్ని ధృవీకరించుకునే ఆధారాలేమీ లేవు. హజ్రత్ అయ్యూబ్ (అలైహి) తనకు కలిగిన దుఃఖానికి, బాధకు షైతాన్‌ను కారకునిగా పేర్కొనటం గమనార్హం. నిజానికి కష్టనష్టాలైనా, సుఖశాంతులైనా అల్లాహ్ తరఫునుంచే కలుగుతాయి కదా! మరి షైతాన్‌ను ఎందుకు కారకునిగా నిలబెట్టినట్లు? అన్న ప్రశ్న జనించటం సహజం. బహుశా షైతాను దుష్ప్రేరణ వల్లనే ఆయన ద్వారా ఏదైనా అవాంఛనీయమైన పని జరిగి ఉండవచ్చు. అది ఆయన్ని ఈ కఠిన పరీక్షకు గురిచేసి ఉండవచ్చు. లేదా

42 "నీ కాలిని (నేలకేసి) కొట్టు. ఇది స్నానం చేయటానికి, త్రాగటానికి చల్లని నీరు"[47] (అని మేము సూచించాము).

ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَّشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

43 మరి మేమతనికి, అతని పరివారాన్నంతటినీ (తిరిగి) ప్రసాదించాము. వారితో పాటు మరి అంతమందిని కూడా మా (ప్రత్యేక) కృపతో[48] అనుగ్రహించాము – విజ్ఞులకు గుణపాఠం కాగలిగేందుకు![49]

وَوَهَبْنَا لَهٗٓ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

44 "గడ్డిపరకల కట్టను చేత్తో పట్టుకుని కొట్టు. ప్రమాణ భంగానికి పాల్పడకు" (అని మేమతనికి సెలవిచ్చాము).[50]

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِّهٖ وَلَا تَحْنَثْ ۗ اِنَّا وَجَدْنٰهُ صَابِرًا

అల్లాహ్‌తో జరపవలసిన సంభాషణా మర్యాదలను దృష్టిలో పెట్టుకుని ఆయనగారు మేలును అల్లాహ్ వైపుకు, కీడును షైతాను వైపుకు మళ్ళించి ఉండవచ్చు. **'నుస్బ్'** అంటే శారీరక బాధలు, **'అజాబ్'** అంటే ధనం లేకుండాచేసి పరీక్షించటం.

47. అల్లాహ్ అయ్యూబ్ (అలైహిస్సలాం) మొరను ఆలకించాడు. కాలిని నేలకేసి కొట్టమని సూచించాడు. ఆయన అలా చేయగానే ఒక నీటి ఊట చిమ్మింది. ఆ నీరును త్రాగగానే శరీరంలోపలి వ్యాధులన్నీ నయమైనాయి. ఆ నీటితో స్నానం చేయగానే శరీరం పైని పుండ్లన్నీ మటుమాయమై సంపూర్ణ స్వస్థత చేకూరింది. మరికొంతమంది ప్రకారం రెండు నీటి ఊటలు చిమ్మాయి. వాటిలో ఒకటి త్రాగునీరు. ఇంకొకటి స్నానం చేయటానికి ఉద్దేశించిన నీరు. కాని ఖుర్‌ఆన్ బోధనా శైలినిబట్టి మొదటిదే సరైనదని పిస్తుంది – అంటే అది ఒక నీటి ఊట మాత్రమే.

48. కొంతమంది వ్యాఖ్యాతల ప్రకారం పరీక్షార్థం తుదముట్టించబడిన మొదటి పరివారం మళ్లీ బ్రతికించబడింది. దాని వంటి మరో పరివారం కూడా ప్రసాదించబడింది. కాని ఈ విషయం ప్రామాణిక ఆధారాల ద్వారా రుజువు కాలేదు. ప్రామాణిక విషయం ఏమిటంటే అల్లాహ్ ఆయనకు మునుపటికన్నా ఎక్కువగా (రెట్టింపు) సిరిసంతానాదుల్ని అనుగ్రహించాడు.

49. అంటే – మేము ఈ విధంగా హజ్రత్ అయ్యూబ్ (అలైహిస్సలాం)కు ఇదంతా తిరిగి అనుగ్రహించి మా ప్రత్యేక అనుగ్రహాన్ని వ్యక్తపరచటంతోపాటు, ఈ సంఘటనను విజ్ఞతావివేచనలు గల వారికోసం ఒక గుణపాఠ సూచనగా చేశాము. ఎందుకంటే వారు కూడా గడ్డుకాలంలో అయ్యూబ్ మాదిరిగానే ఉత్తమ సహనాన్ని ప్రదర్శించాలి.

50. అస్వస్థతకు లోనై ఉన్నకాలంలో ఆయన (అలైహిస్సలాం) అహోరాత్రులు సేవలం

نِعْمَ الْعَبْدُ ۚ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

వాస్తవానికి మేమతన్ని సహనశీలునిగా పొందాము. నిశ్చయంగా అతను మంచి దాసుడు, (ప్రభువు వైపు) అమితంగా మరలేవాడు.

وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

45 ఇంకా మా దాసులైన ఇబ్రాహీము, ఇస్హాఖు, యాఖూబు (అలైహిము స్సలాం)లను కూడా జ్ఞాపకం చేసుకో. వారు చేతులుగలవారు, కళ్లుగలవారు.[51]

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُم بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾

46 మేము వారిని ఒకానొక ప్రత్యేక విషయానికై – అంటే పరలోక స్మరణ నిమిత్తం – ప్రత్యేకించాము.[52]

وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾

47 వారంతా మా వద్ద ఎన్నుకోబడిన వారు, ఉత్తములు.

దిస్తున్న అర్థాంగిని – ఏదో విషయంపై – నూరు కొరడా దెబ్బలు కొడతానని ప్రతిన బూనారు. అయితే ఆయనకు సంపూర్ణ ఆరోగ్య సంపద ప్రాప్తించిన మీదట, “నూరు గడ్డిపరకల (లేక ఈనెల) చీపురు కట్టను చేత్తో పట్టుకుని ఒక్క దెబ్బ కొట్టు, చాలు. నీ శపథం నెరవేరుతుంది” అని దేవుడు ఆయనకు సూచించాడు. అంటే ఈ ఆదేశం కేవలం హజ్రత్ అయ్యూబ్ (అలైహిస్సలాం) వరకే పరిమితమా? లేక ఈ వెసులుబాటు ఇతరులకూ వర్తిస్తుందా? అన్న విషయంలో విద్వాంసుల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. కొందరు మొదటి అభిప్రాయాన్ని సమర్థించారు. మరికొంతమంది ఏమంటారంటే సంకల్పంలో తీవ్రత లేని పక్షంలో ఈ సూత్రాన్ని అనుసరించవచ్చు (ఫత్హుల్ ఖదీర్). అంతిమ దైవప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) సయితం బలహీనుడు, అంగవికలుడైన ఒక వ్యభిచారికి నూరు కొరడా దెబ్బలు కొట్టేబదులు ఈ విధంగా నూరు ఈనెల కట్టతో ఒకే దెబ్బ కొట్టినట్లు ఒక హదీసు ద్వారా రూఢీ అవుతోంది. (ముస్నదె అహ్మద్ – 5/222; ఇబ్ను మాజ – కితాబుల్ హుదూద్). కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితుల్లో ఇలా చేయటం సబబేనని దీనిద్వారా రుజువు లభిస్తోంది.

51. అంటే దైవారాధనలోనూ, దైవధర్మానికి సహాయపడటంలోనూ బలవంతులు, ధర్మావగాహన కలవారు. దూరదృష్టితో ఆలోచించేవారు. ఈ ఆయతులో ‘అయ్‌దీ’ (చేతులు) అనే పదం దైవానుగ్రహం అన్న భావంలో తీసుకోబడిందనీ, దేవుడు వాళ్ళను ప్రత్యేకంగా అనుగ్రహించాడని, వారు సయితం ప్రజలకు విస్తృతంగా తమ చేతులతో దానధర్మాలు చేసేవారని కొందరు వ్యాఖ్యానించారు.

52. పరలోక చింతన కోసం మేము వారిని ఎన్నుకున్నాము. ఎల్లవేళలా వారి దృష్టిలో

48 ఇస్మాయీల్, యసా, జుల్ కిఫ్ల్ (అలైహిముస్సలాం)లను కూడా జ్ఞాపకం చేసుకో. వారంతా ఉత్తముల సమూహానికి చెందినవారు.[53]

وَاذْكُرْ اِسْمٰعِيْلَ وَ الْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ ؕ وَكُلٌّ مِّنَ الْاَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

49 ఇదొక ఉపదేశం. నిశ్చయంగా భక్తి పరాయణుల కోసం చాలా మంచి నివాస ముంటుంది.

هٰذَا ذِكْرٌ ؕ وَاِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ لَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٤٩﴾

50 శాశ్వితమైన స్వర్గవనాలున్నాయి. వాటి ద్వారాలు వారికోసం తెరువబడి ఉన్నాయి.

جَنّٰتِ عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ الْاَبْوَابُ ﴿٥٠﴾

51 వాటిలో వారు నిక్షేపంగా దిండ్లకు ఆనుకుని, బోలెడు పండ్లను, పానీయాలను తెప్పించుకుంటూ ఉంటారు.

مُتَّكِـِٕيْنَ فِيْهَا يَدْعُوْنَ فِيْهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيْرَةٍ وَّشَرَابٍ ﴿٥١﴾

52 వారి దగ్గర చూపులు క్రిందికి వాలి ఉండే సమవయస్కులైన సుందరీమణులుంటారు.[54]

وَعِنْدَهُمْ قٰصِرٰتُ الطَّرْفِ اَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾

53 ఇదీ లెక్కల దినానికి సంబంధించి మీతో చేయబడిన వాగ్దానం.

هٰذَا مَا تُوْعَدُوْنَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾

54 ఇదీ మా ప్రసాదిత ఉపాధి! దీనికి అంతం అంటూ ఉండదు.[55]

اِنَّ هٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهٗ مِنْ نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾

పరలోకం ఉండేది. (ఎల్లప్పుడూ పరలోకాన్ని స్మరించుకోవటం అనేది కూడా దేవుని గొప్ప అనుగ్రహమే. ఇది కూడా సాత్వికతకు, భయభక్తులకు ప్రబల నిదర్శనమే) లేదా వారు పరలోకం వైపుకు, దైవమార్గం వైపుకు ప్రజలను పిలిచే పనిలో నిమగ్నులై ఉండేవారు.

53. యసా (అలైహిస్సలాం) హజ్రత్ ఇల్‌యాస్ (అలైహిస్సలాం) తర్వాత ఆయన స్థానంలో వచ్చినవారని అనబడుతోంది. జుల్ కిఫ్ల్ గురించిన వివరాల కోసం అల్ అంబియా సూరా 85వ ఆయతును చూడండి. **'అఖ్‌యార్'** అన్న పదం 'ఖైరున్'కు బహువచనం. శ్రేష్ఠులు అని దాని అర్థం.

54. అంటే, వారి చూపులు తమ భర్తలను దాటిపోవు. వారు మరీ బిడియం కలవారై ఉంటారు. 'అత్‌రాబ్' అన్న పదం 'తిర్‌బున్'కు బహువచనం. అంటే వారు స్వర్గవాసుల సమవయస్కులై ఉంటారు. లేక వారి అందం ఎన్నటికీ క్షీణించదు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

55 ఇదీ (పుణ్యఫలం)[56] సంగతి. మరి తలబిరుసుల కొరకు[57] చాలా చెడ్డ నివాసం ఉంది.

هَٰذَا ۚ وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ لَشَرَّ مَآبٍ ﴿٥٥﴾

56 (అది) నరకం – దానికి వారు ఆహుతి అవుతారు. (ఆహ్!) ఎంతచెడ్డ పాన్పు అది!

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾

57 ఇదీ (వారి గతి!) దాన్ని వారు రుచి చూడాలి. మరిగే నీళ్లు, చీము నెత్తురు,[58]

هَٰذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾

58 అదిగాకుండా, అలాంటివే రకరకాల శిక్షలు ఉంటాయి.[59]

وَآخَرُ مِن شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾

59 ఇదిగో! మీతోపాటే (నరకానికి) ఆహుతి అయ్యే మరో జట్టు వచ్చింది.[60] వారి కొరకు ఎలాంటి స్వాగత సన్నాహాలు లేవు.[61] వారు అగ్నికి ఆహుతి కానున్నారు.[62]

هَٰذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ ۖ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ صَالُو النَّارِ ﴿٥٩﴾

55. ఇక్కడ ఉపాధి (ఆహారం) దైవప్రసాదితంగా పేర్కొనబడింది. పైగా అది ఎంతో గౌరవప్రదమైన ఉపాధి అయి ఉంటుంది. అది ఎడతెగనిది, అనంతమైనది. అనశ్వరమైనది. అక్కడ లభించే సత్కారం కూడా శాశ్వితమైనది.

56. అంటే ఇప్పటివరకూ మేలు పొందే వారి గురించి ప్రస్తావించబడింది. ఇక్కడి నుంచి తలబిరుసులకు పట్టే పర్యవసానం వివరించబడుతుంది.

57. **'తాఘీన్'** (طٰغِين) అంటే దైవాజ్ఞలను లక్ష్యపెట్టనివారు, దైవప్రవక్తలను ధిక్కరించటమే గాకుండా వారిని ఎగతాళి చేసేవారు అని భావం. **'యస్‌లౌన'** (يَصْلَوْن)అంటే ప్రవేశిస్తారు, ఆహుతి అవుతారు అని అర్థం.

58. సలసలా కాగే నీరును **హమీమ్** అనంటారు. అది వారి ప్రేగులను కోసివేస్తుంది. **ఘస్సాఖ్** (غَسَّاق) అంటే నరకవాసుల శరీరాలనుంచి స్రవించే చీము లేక చెడురక్తం అన్నమాట! అతి శీతలమైన పానీయాన్ని కూడా ఘస్సాఖ్‌గా వ్యవహరిస్తారు. దాన్ని త్రాగటం గగనమవుతుంది.

59. అంటే చీమునెత్తురు, సలసలా కాగే నీరు త్రాపటం లాంటి శిక్షలు ఇంకా ఎన్నో ఉంటాయి.

60. నరకద్వారాల వద్ద నిలబడివున్న దైవదూతలు అవిశ్వాసుల సర్దారులను ఉద్దేశించి

60 వారు (తమను పెడత్రోవ పట్టించిన నాయకులను ఉద్దేశించి) ఇలా అంటారు: “కాదు. అసలు స్వాగతానికి నోచుకోనిది మీరే.[63] దీనిని మా ముందు తెచ్చి పెట్టింది కూడా మీరేకదా! కాబట్టి ఉండటానికి బహుచెడ్డ స్థలమే ఉంది.”

قَالُوا بَلْ أَنتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ ٦٠

61 వారు (అనుచరులు ఇంకా) ఇలా అంటారు : “మా ప్రభూ! మా కొరకు ముందు నుంచే (అవిశ్వాస పోకడను) తీసినవారికి[64] నరకయాతనను రెండింతలు చేయి.”[65]

قَالُوا رَبَّنَا مَن قَدَّمَ لَنَا هَٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ٦١

62 వారు (ఇంకా) ఇలా అంటారు : “మనం దుష్టజనులుగా జమ కట్టినవారు మనకిక్కడ కనిపించటం లేదేమిటి?[66]

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُم مِّنَ الْأَشْرَارِ ٦٢

చెప్పే మాటలివి! లేక అవిశ్వాసుల, మార్గభ్రష్టుల నాయకులు తమ అనుయాయులకు సైగచేసి పరస్పరం ఈ విధంగా చెప్పుకుంటారు.

61. ఈ మాటలు కూడా అవిశ్వాసుల లీడర్లు తమ అనుయాయులను చూచి చెప్పుకునేవే. లేదా దైవదూతల వ్యాఖ్యలకు సమాధానంగా వారు ఇలా అంటారు.

“మర్హబా” అంటే సుస్వాగతం అని అర్థం. **‘లా మర్హబన్’** (لَا مَرْحَبًا) అనేది దీనికి వ్యతిరేకం.

62. తమ నాయకులకు ఎలాంటి మర్యాదలు లభించకపోవటంపై వారు ఇలా చెబుతారు. అంటే వారికీ – మాకూ మధ్య వ్యత్యాసమే లేదు. మాలాగే వారు కూడా నరకం వైపుకు తరుముకుపోబడుతున్నారు. మేము నరకయాతనకు పాత్రులుగా నిలిచినట్లే ఈ పెద్ద మనుషులు కూడా శిక్షార్హులుగా ఖరారయ్యారు అని చురక అంటిస్తారు.

63. అసలు మీరు దీనంతటికీ కారకులు. మీరు అవిశ్వాసాన్ని, అపమార్గాన్ని ఎంతో అందమైనదిగా చిత్రీకరించి మమ్మల్ని ఆకట్టుకునేవారు అని అనుయాయులు తమ పీష్వాలను తప్పుపడతారు.

64. వారు దుర్మార్గాన్ని సన్మార్గంగా అభివర్ణించారు. దుష్కార్యాన్ని పుణ్యకార్యంగా చిత్రీకరించారు. లేదా వారు అవిశ్వాసం (కుఫ్ర్) వైపుకు మమ్మల్ని పిలిచి, మాకీ దుర్గతిని పట్టించారు.

65. ఈ విధంగా తమ దుష్టనాయకులపై కక్షతీర్చుకునే ఉద్దేశంతో చెప్పిన మాటలు ఇతరచోట్ల కూడా ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు : అల్ ఆరాఫ్ సూరా – 38వ వచనాన్ని, అల్ అహ్జాబ్ సూరా – 68వ వచనాన్ని చూడండి.

63 “ఏమిటీ, మనమే వాళ్లను ఆట పట్టించామా?[67] లేక మన చూపులు వారి నుంచి తొలగిపోయాయా?”[68]

أَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الْأَبْصَارُ ٦٣

64 నరకవాసుల మధ్య ఈ రకమయిన ఘర్షణ తప్పకుండా జరిగితీరుతుంది.[69]

إِنَّ ذَٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ٦٤

65 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికిలా చెప్పు : “నేనైతే హెచ్చరించేవాణ్ణి మాత్రమే.[70] ఒక్కడు, తిరుగులేనివాడు అయిన అల్లాహ్ తప్ప మరో ఆరాధ్యుడు లేడు.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ ۖ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ٦٥

66 “ఆయన భూమ్యాకాశాలకు, వాటి మధ్యనున్న సమస్తానికీ ప్రభువు. ఆయన శక్తిశాలి, క్షమాశీలి.”

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ٦٦

67 (ఇంకా ఇలా) చెప్పు : “అది చాలా గొప్ప విషయం.[71]

قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ٦٧

66. అంటే వారు ఒకప్పుడు – ప్రపంచంలో – విశ్వాసులను, పేద ముస్లింలను దుష్టజనులుగా, అధములుగా, జమకట్టేవారు. ఉదాహరణకు : అమ్మార్ బిన్ యాసిర్, సుహైబ్, బిలాల్, సల్మాన్ లాంటి సత్యామృతాన్ని ఆస్వాదించిన ధన్యజీవులను గేలి చేసేవారు. అనరాని మాటలనేవారు. అలాంటి పరిస్థితులు ఇప్పటికీ ఉన్నాయి. సత్యధర్మమైన ఇస్లాంను ఖచ్చితంగా అవలంబించే ముస్లింలను ఈనాడు ప్రపంచం ఛాందసవాదులు, ఫండమెంటలిస్టులు, ఉగ్రవాదులు వంటి బిరుదులతో సత్కరిస్తోంది.

67. అంటే, అలనాడు (ఇహలోకంలో) మనం వాళ్ళను ఎగతాళి చేసి ఘోరమైన తప్పు చేశామా?!

68. లేక వారు కూడా మనతోపాటే ఇక్కడే ఎక్కడైనా ఉన్నారా?? మనకు కానరాని చోట ఎక్కడైనా దాక్కున్నారా? అని సంశయంలో పడిపోతారు.

69. నరకవాసులు పరస్పరం గొడవపడటం, ఒండొకరిని నిందించుకోవటం ఒక వాస్తవిక విషయం.

70. అంటే మీరనుకుంటున్నట్లుగా నేను మరో వ్యక్తిని కాను. నేను దైవశిక్ష గురించి మిమ్మల్ని భయపెట్టే ప్రవక్తను. నన్ను నమ్మండి.

71. ఇదేదో ఆషామాషీ సంగతి కాదు. చాలా గంభీరంగా ఆలోచించదగ్గ విషయం. ఎందుకంటే ఇది ఏక దైవారాధనా సందేశం. మీరు దీనిపట్ల అలసత్వం ప్రదర్శించకండి. దీన్ని చాలా సీరియస్‌గా తీసుకోండి.

أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

68 “కాని మీరు దాన్ని లక్ష్యపెట్టడం లేదు.

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾

69 “ఊర్ధ్వ లోక సదస్సులో తలెత్తిన వివాదం గురించి నాకేమీ తెలీదు.[72]

إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾

70 “నేను స్పష్టంగా హెచ్చరించేవాణ్ణి మాత్రమే అన్న సందేశమే నా వద్దకు వస్తుంది.”[73]

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾

71 నీ ప్రభువు దైవదూతలతో,[74] “నేను మట్టితో ఒక మనిషిని సృష్టించబోతు న్నాను” అని అన్నాడు.[75]

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾

72 “నేనతన్ని (సంపూర్ణంగా) తీర్చిదిద్ది,[76] అతనిలో నా ఆత్మను ఊదినప్పుడు,[77] మీరంతా అతనికి సాష్టాంగ ప్రణామం చేయాలి”[78] (అన్నాడు).

72. ఉన్నత స్థాయికి చెందినవారంటే దైవదూతలని భావం. వారు ఏ విషయం గురించి వాదించుకున్నారో నాకు తెలియదు. బహుశా ఆదం (అలైహిస్సలాం) సృష్టి సందర్భంగా వారు ఈ విధంగా వాదించుకుని ఉండవచ్చు. ఆ విషయమే మున్ముందు రానున్నది.

73. అంటే మిమ్మల్ని దైవశిక్షనుంచి – నరకాగ్ని బారి నుంచి రక్షించే సందేశం మాత్రమే మీకిస్తాను. మీరు దైవప్రసన్నతను చూరగొని స్వర్గానికి అర్హత సంపాదించే ఆదేశాలు మాత్రమే మీకు వివరించి చెబుతాను. దైవాగ్రహం నుంచి మిమ్మల్ని మీరు కాపాడుకోవ టానికి ఏ ఏ పాపకార్యాల జోలికి పోకూడదో వాటిని విశదీకరిస్తాను. ఈ పని కోసమే నేను దైవప్రవక్తగా పంపబడ్డాను.

74. ఈ వృత్తాంతం ఇంతకుముందు అల్ బఖర, అల్ ఆరాఫ్, అల్ హిజ్ర్, బనీ ఇస్రాయీల్ సూరాలలో, అల్ కహఫ్ సూరాలో కూడా వచ్చింది. ఈ సూరాలోనూ క్లుప్తంగా వివరించబడుతున్నది.

75. అంటే ఒక మానవ దేహాన్ని నిర్మించబోతున్నాను. మనిషికి మట్టితో అవినాభావ సంబంధం ఉంది. అతను మట్టితోనే చేయబడ్డాడు. మట్టి మీదే బ్రతుకుతాడు. మట్టిలో నుంచి పుట్టిన ఆహారమే తింటాడు. చివరకు మట్టిలోనే కలుస్తాడు. అందుకే అతడు మట్టి మనిషి (బషర్) అనబడతాడు.

76. అంటే అతనికి సంపూర్ణ మానవాకారం ఇచ్చి, అతని శరీరావయవాలన్నింటినీ సరిగ్గా సరిదిద్దిన పిదప....

73 అప్పుడు దైవదూతలంతా (ఆదంకు) సాష్టాంగపడ్డారు.[79]

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُوْنَ ۝٧٣

74 ఇబ్లీసు తప్ప! (అతను మాత్రం సాష్టాంగపడలేదు) వాడు గర్వం ప్రదర్శించి,[80] తిరస్కారుల కోవలో చేరాడు.[81]

اِلَّآ اِبْلِيْسَ ۭ اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ ۝٧٤

77. అంటే అతనికి ప్రాణం పోసినపుడు–ఆ మట్టి విగ్రహంలో చలనం వస్తుంది. అల్లాహ్ ఇక్కడ ప్రాణాన్ని 'తన ఆత్మ'గా చెప్పుకోవటాన్నిబట్టి సృష్టిలో మనిషి అనేవాడికి లభించిన గౌరవపురస్కారం ఎంత గొప్పదో అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఆ ఆత్మకు అల్లాహ్ ఒక్కడే యజమాని. ఆయనకు తప్ప ఇతరులెవరికీ దాని మీద అధికారం ఉండదు.

78. ఈ సాష్టాంగప్రణామం (సజ్దా) గౌరవార్థం చేయబడిందేగాని ప్రార్థనార్థం చేయబడలేదు. గౌరవార్థం ఈ విధంగా సాష్టాంగపడటం పూర్వం ధర్మసమ్మతంగా భావించబడేది. అందుకే అల్లాహ్ ఆదంకు 'సజ్దా' చేయమని నేరుగా తన దూతలనే ఆజ్ఞాపించాడు. అయితే ప్రస్తుతం గౌరవార్థం చేసే సాష్టాంగప్రణామానికి సయితం ఇస్లాంలో అనుమతి లేదు. మానవులకు చేసే సాష్టాంగప్రణామం గురించి అంతిమ దైవప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) ఈ విధంగా వక్కాణించారు : "ఒకవేళ ఈ సజ్దా (సాష్టాంగప్రణామం) ధర్మ సమ్మతమై ఉంటే తన భర్తకు సాష్టాంగపడమని స్త్రీమూర్తికి ఆజ్ఞాపించి ఉండేవాణ్ణి." (మిష్కాత్ – కితాబున్నికాహ్).

79. ఇది మనిషికి లభించిన గౌరవోన్నతులకు మరో చిహ్నం. దైవదూతలంతటివారే అతనికి సాష్టాంగపడ్డారు. **'కుల్లుహుమ్'** (كُلُّهُمْ) అని అనటాన్నిబట్టి దైవదూత లందరూ అతని ముందు – గౌరవార్థం – తలవంచాయని స్పష్టమవుతోంది. ఒక్క దైవదూత కూడా దేవుని ఈ ఆజ్ఞను శిరసావహించటంలో తాత్సారం చేయలేదు. తర్వాత **'అజ్మవూన్'** (اَجْمَعُوْنَ) అని అనటాన్నిబట్టి అందరూ వెంటనే – ఒక్కుమ్మడిగా – సజ్దాలో పడిపోయారని కూడా అర్థమవుతోంది. (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

80. ఇబ్లీసు కూడా దైవదూతల కోవకు చెందినవాడేనని అనుకున్నపక్షంలో ఇబ్లీసు కూడా ఈ ఆజ్ఞా పరిధిలోకి వస్తాడు. లేనిపక్షంలో వాడు ఈ ఆజ్ఞాపరిధిలో లేడని భావించాలి. అయితే ఊర్ధ్వలోకాలలో ఉన్న కారణంగా వాడికి కూడా సాష్టాంగపడమని ఆదేశించటం జరిగింది. కాని వాడు అహంకారం మూలంగా త్రోసిపుచ్చాడు.

81. అంటే దైవాజ్ఞను ఖాతరు చేయని కారణంగా, గర్వాహంకారాన్ని ప్రదర్శించిన కారణంగా వాడు 'కాఫిర్' (తిరస్కారి)గా ఖరారు చేయబడ్డాడు. లేక దేవుని జ్ఞానం ప్రకారం అతను ముందునుంచే కాఫిర్ అయి ఉండవచ్చు.

قَالَ يَٰٓإِبۡلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسۡجُدَ لِمَا خَلَقۡتُ بِيَدَيَّۖ
أَسۡتَكۡبَرۡتَ أَمۡ كُنتَ مِنَ ٱلۡعَالِينَ ٧٥

75 “ఓ ఇబ్లీస్! నేను నా స్వహస్తాలతో సృష్టించిన వానిముందు[82] సాష్టాంగపడ కుండా ఏ విషయం నిన్ను ఆపింది? నువ్వు గర్వపడుతున్నావా? లేక నువ్వు ఉన్నత శ్రేణికి చెందినవాడివా?” అని (అల్లాహ్) అడిగితే,

قَالَ أَنَا۠ خَيۡرٞ مِّنۡهُ خَلَقۡتَنِي مِن نَّارٖ وَخَلَقۡتَهُۥ
مِن طِينٖ ٧٦

76 “నేను అతనికంటే ఘనుడను. (ఎందు కంటే) నీవు నన్ను అగ్నితో సృష్టించావు. అతన్నేమో మట్టితో సృష్టించావు”[83] అని వాడు సమాధానమిచ్చాడు.

قَالَ فَٱخۡرُجۡ مِنۡهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٞ ٧٧

77 (అప్పుడు అల్లాహ్ ఈ విధంగా) సెల విచ్చాడు : “నువ్విక్కణ్ణుంచి వెళ్ళిపో. నువ్వు ధూత్కరించబడ్డావు.

وَإِنَّ عَلَيۡكَ لَعۡنَتِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ٧٨

78 “తీర్పుదినం వరకూ నీపై నా శాపం ఉంటుంది.”

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرۡنِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ ٧٩

79 “ప్రభూ! అలాగయితే వారు తిరిగి లేపబడే రోజు వరకూ నాకు గడువు ఇవ్వు” అని (ఇబ్లీసు) విన్నవించుకోగా,

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ ٱلۡمُنظَرِينَ ٨٠

80 “నీకు గడువు ఇవ్వబడింది” అని (అల్లాహ్) సెలవిచ్చాడు.

إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡوَقۡتِ ٱلۡمَعۡلُومِ ٨١

81 “సమయం నిర్ధారించబడి వున్న రోజు వరకే” (అన్నాడు).

82. మనిషి శ్రేష్ఠతను, ఔన్నత్యాన్ని నొక్కి చెప్పటానికి దేవుడు ఈ విధంగా అన్నాడు. వాస్తవానికి ప్రతి వస్తువునూ సృష్టించినవాడు ఆ దేవుడే.

83. ఇదే షైతాను చేసిన ఘోరమైన తప్పిదం. మట్టికన్నా అగ్ని గొప్పదని వాడు తలపోశాడు. అర్థంపర్థం లేని అహంకారమే వాడిలో అలాంటి ఆలోచనను రేకెత్తించింది. ఆ వస్తువులలో దేనికైనా వేరొకదానిపై ఏదేని విషయంలో కొద్దిపాటి ఆధిక్యత ఉన్నా దాని వెనుక కూడా ఏదైనా బలమైన కారణం తప్పక ఉంటుంది. అల్లాహ్ ఆదంను మట్టితో స్వహస్తాలతో చేయటమేగాకుండా అతనిలో తన ఆత్మను ఊదాడు. మరి ఈ కోణం నుంచి ఆలోచిస్తే అగ్నికన్నా మట్టే గొప్పదయింది. అదీగాక, కాల్చటం

82 "మరయితే నీ గౌరవమర్యాదల సాక్షిగా (చెబుతున్నాను) – అందరినీ నేను పెడదారి పట్టిస్తాను" అని ఇబ్లీసు పలికాడు.

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾

83 "ఎంపిక కాబడిన కొంతమంది నీ దాసులను తప్ప!" (అని అన్నాడు).

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

84 "సరే! సత్యం మాత్రం ఇదే! నేను సత్యమే పలుకుతాను" అని అల్లాహ్ అన్నాడు.

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾

85 "(అదేమిటంటే) నీతోనూ, నిన్ను అనుసరించే వారందరితోనూ నేను నరకాన్ని నింపుతాను" (అని చెప్పాడు).

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

86 (ఓ ముహమ్మద్!) వారికి చెప్పు : "నేను ఈ పనికిగాను మీ నుండి ఎలాంటి ప్రతిఫలాన్నీ అడగటం లేదు.[84] ఇంకా – నేను మభ్యపెట్టేవాడిని కూడా కాను.[85]

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

అగ్ని గుణం. ప్రతి వస్తువునూ అది కాల్చి భస్మీపటలం చేసేస్తుంది. కాగా; మట్టి మొక్కల్ని మొలకెత్తిస్తుంది. రకరకాల వస్తువుల ఉత్పత్తికి దోహదపడుతుంది.

84. దైవాజ్ఞాపాలనలో భాగంగానే నేను ధర్మ ప్రచారం చేస్తున్నాను. జీతం పుచ్చుకోవటం గానీ, ప్రాపంచిక సిరిసంపదలను ప్రోగుచేయటం గానీ నా ఆశయం కానేకాదు.

85. అంటే – దేవుడు చెప్పని విషయాన్ని నా తరఫున కల్పించి, దైవానికి అంటగట్టే వాడినికాను. నాకు ఆజ్ఞాపించబడని విషయాన్ని మీపై రుద్దే వాడిని కూడా కాను. పైగా దైవాజ్ఞలను ఎలాంటి హెచ్చుతగ్గులు లేకుండా మీ వరకు చేరవేస్తున్నాను. ఈ నేపథ్యంలో ఇబ్నె మస్వూద్ (రజి) ఇలా అనేవారు : "ఎవరికయినా ఏదైనా విషయం తెలీకపోతే 'అల్లాహ్‌కే ఎరుక' అని చెప్పాలి. ఇలా చెప్పటం కూడా జ్ఞానానికి ప్రతిబింబమే. ఎందుకంటే 'నేను తప్పుడు సృష్టిచేసే వాడిని కానని చెప్పు' అని దేవుడు తన ప్రవక్తతో చెప్పాడు" (ఇబ్నె కసీర్). ఈ ఆయతు ద్వారా తెలిసే మరో విషయం ఏమిటంటే దైనందిన జీవితంలో కూడా మనుషులు కుహనా ప్రతిష్ఠలకు, ఉత్తుత్తి ఆడంబరాలకు పోకూడదు. "కృత్రిమ మొహమాటాలకు, ఆర్భాటాలకు పోకూడదని మనకు ప్రబోధించబడింది" అని మహాప్రవక్త (స) ప్రవచించారు. (సహీహ్

87 “ఇది లోకవాసులందరి కోసం ఆసాంతం ఒక జ్ఞాపిక (హితబోధ).[86]

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

88 “దీని వాస్తవికతను మీరు అనతికాలం లోనే (క్షుణ్ణంగా) తెలుసుకుంటారు.”[87]

وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

బుఖారీ – హదీసు నెం.7293). అతిథికి మర్యాద చేసే సమయంలో కూడా డాబుసరిగా వ్యవహరించరాదని దైవప్రవక్త (స) మనకు బోధించారని హజ్రత్ సులైమాన్ (రజి) చెప్పారు (సహీహ్ అల్ జామె అస్సఘీర్, లిల్ అల్‌బానీ - 9871). దీన్నిబట్టి అవగతమయ్యేదేమిటంటే జీవన ప్రమాణాల పేరిట అన్నపానీయాలలో, నివాసంలో, ఇతర జీవన వ్యవహారాలలో లేనిపోని ఆడంబరాలకు, కుహనా ప్రతిష్ఠలకుపోయి కష్టాలను కొనితెచ్చుకోవటం ఇస్లామీయ ప్రబోధనలకు విరుద్ధం. నిరాడంబరంగా, నిర్మోహమాటంగా ఉండాలని ఇస్లాం మనకు ప్రబోధిస్తోంది.

86. అంటే నేను మీకు చదివి వినిపించే ఖుర్‌ఆన్ లేదా దైవవాణి లేదా నేను మీకు పరిచయం చేసే జీవనధర్మం సమస్త మానవుల కోసం, జిన్నుల కోసం హితోపదేశం. కాకపోతే దీనిద్వారా ప్రయోజనం పొందాలన్న ఆకాంక్ష మీలో ఉండాలి. ఉంటే అది మీ కొరకు ప్రయోజనకారి అవుతుంది.

87. అంటే – దివ్య ఖుర్‌ఆన్ ఏ విషయాలనైతే మీకు విడమరచి చెప్పిందో, మరే వాగ్దానాలు చేసిందో, ఇంకా ఏ హెచ్చరికలు చేసిందో వాటి వాస్తవాన్ని మీరు అతి త్వరలోనే ప్రత్యక్షంగా తిలకిస్తారు. అవన్నీ మీ ముందు హాజరుపరచబడే రోజు తప్పక వస్తుంది. కొన్ని వాస్తవాలు బద్ర్ యుద్ధదినాన ప్రత్యక్షపరచబడ్డాయి. మరికొన్ని వాస్తవాలు మక్కా విజయం నాడు కళ్లముందు కదలాడాయి. ఇంకా ఎన్నో వాస్తవాలు మరణ ఘడియలోనూ, మరణానంతర జీవితంలోనూ బహిర్గతం అవుతాయి.